

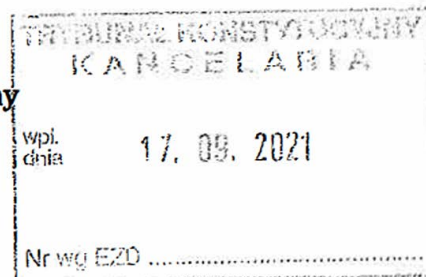
- ODPIS -

Tuchola, dnia 14 września 2021 r.

Trybunał Konstytucyjny

Al. J.C.Szucha 12a

00-918 Warszawa

Skarżąca:

M T

reprezentowana przez:

Radca Prawny

A B

z Kancelarii

M T

SKARGA KONSTYTUCYJNA

Na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 53 ust. 1, art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, działając w imieniu skarżącej M T, z powołaniem na załączone do niniejszej skargi pełnomocnictwo, wnoszę o:

- I. stwierdzenie niezgodności § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej

pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 68) z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie w jakim przepis ten przewiduje wysokość opłaty stanowiącej koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszonej przez Skarb Państwa udzielonej przez radcę prawnego z urzędu w wysokości niższej niż stawka minimalna opłat za czynności radców prawnych określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, wydanym na podstawie art. 22(5) ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, dotyczącym stawek minimalnych w sprawach prowadzonych z wyboru;

II. przeprowadzenie dowodu z dokumentów w postaci załączonych do niniejszej skargi:

- a. odpisu wyroku Sądu Rejonowego w T z dnia lutego 2021 r. w sprawie wraz z uzasadnieniem na fakt potwierdzenia wyczerpania drogi prawnej przez skarżącą,
- b. zażalenia skarżącej z dnia marca 2021 r. na punkt 5 wyroku z dnia lutego 2021 r. na fakt potwierdzenia wyczerpania drogi prawnej przez skarżącą,
- c. odpisu postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2021 r. w sprawie wraz z uzasadnieniem co do punktu 5 na fakt potwierdzenia wyczerpania drogi prawnej przez skarżącą,
- d. koperty zawierającej odpis postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2021 r. (postanowienie bez uzasadnienia) na fakt numeru przesyłki pocztowej, którą przesłano postanowienie do skarżącej,
- e. wydruku śledzenia przesyłki dla przesyłki pocztowej numer na fakt doręczenia skarżącej postanowienia bez uzasadnienia w dniu czerwca 2021 r. zachowania terminu do wniesienia skargi,
- f. koperty zawierającej odpis postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2021 r. z uzasadnieniem na fakt na fakt numeru przesyłki pocztowej, którą przesłano postanowienie wraz z uzasadnieniem do skarżącej,
- g. wydruku śledzenia przesyłki dla przesyłki pocztowej numer na fakt doręczenia skarżącej postanowienia wraz z uzasadnieniem w dniu 15 lipca 2021 r., zachowania terminu do wniesienia skargi.

UZASADNIENIE

Przedstawienie stanu faktycznego wraz ze wskazaniem czy w sprawie została wyczerpana droga sądowa

Skarżąca została w czerwcu 2020 r. ustanowiona pełnomocnikiem z urzędu dla pozwanego w sprawie, toczącej się przed Sądem Rejonowym w T pod sygnaturą Jako pełnomocnik aktywnie działała w interesie strony, dla której została ustanowiona, m.in. przeglądając i analizując dokumenty zgromadzone w aktach postępowań, składając pisma procesowe zawierające twierdzenia i dowody, biorąc udział w wyznaczonych rozprawach i posiedzeniach. Przed zamknięciem rozprawy skarżąca złożyła oświadczenie, że opłata nie została uiszczona w całości, ani jakiegokolwiek części, a także wniosła o przyznanie jej kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w kwocie równej stawce minimalnej określonej dla pełnomocników z wyboru, zgodnie z wykładnią prokonstytucyjną wynikającą z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. w sprawie SK 66/19. W dniu lutego 2021 r. zapadł wyrok oddalający powództwo. W punkcie 5 wyroku Sąd przyznał skarżącej tytułem wynagrodzenia kwotę , w tym podatku od towarów i usług. Ponieważ wyrok był korzystny dla reprezentowanej strony, jednak zawierający niekorzystne dla skarżącej rozstrzygnięcie w przedmiocie przyznanego wynagrodzenia (stawka minimalna dla pełnomocnika z wyboru w sprawie z taką wartością przedmiotu sporu wynosi zgodnie z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych 3600 złotych), skarżąca, działając we własnym imieniu, wniosła o doręczenie uzasadnienia co do punktu 5, a następnie wniosła zażalenie na podstawie art. 394(1a) § 1 pkt 9 k.p.c., kierując je do sądu, który wydał zaskarżone rozstrzygnięcie. Postanowieniem z dnia czerwca 2021 r. Sąd Rejonowy w T w składzie trzech sędziów oddalił zażalenie. Postanowienie zostało doręczone skarżącej w dniu czerwca 2021 r. Skarżąca wniosła o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem, co nastąpiło w dniu 15 lipca 2021 r. W uzasadnieniu Sąd nie odniósł się do zarzutów zażalenia, powtarzając argumentację zawartą w uzasadnieniu wyroku. Sąd nie pochylił się nad kwestią dopuszczalności przyjęcia prokonstytucyjnej wykładni jego postanowień. Tym samym Sąd wydał rozstrzygnięcie przy zastosowaniu stawki określonej w § 8 pkt 5 w zw. z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, a nie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, o co wносиła skarżąca. Jako podstawę odmowy zastosowania drugiego z rozporządzeń dla określenia stawki należnego pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenia wskazano na odmienne brzmienie § 4 ust. 1 rozporządzenia z 3 października 2016

r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu względem brzmienia § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, które było przedmiotem kontroli konstytucyjności w sprawie SK 66/19.

Od postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2021 r., które zostało wydane w następstwie rozpoznania zażalenia, skarżącej nie przysługiwało prawo do wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia, w związku z czym skarżąca wyczerpała drogę sądową.

Mimo że powyższe rozstrzygnięcia zapadły przy okazji sporu toczącego się między osobami trzecimi, to miały one wpływ na sytuację prawną skarżącej. Niewątpliwie punkt 5 wyroku, a także postanowienie wydane w następstwie rozpoznania zażalenia pełnomocnika z urzędu były skierowane do skarżącej w zakresie, w jakim sąd pierwszej instancji najpierw przyznał skarżącej kwotę z tytułu udzielonej z urzędu pomocy prawnej w wysokości poniżej stawki minimalnej określonej w rozporządzeniu w sprawie opłat za czynności radców prawnych (z wyboru) oraz oddalił zażalenie skarżącej na to rozstrzygnięcie. W tym miejscu wskazać należy, że to skarżąca (a nie strony postępowania) miała legitymację do złożenia zażalenia na punkt 5 wyroku z lutego 2021 r. oraz – w konsekwencji – skargi konstytucyjnej od postanowienia z czerwca 2021 r. oddalającego zażalenie na to rozstrzygnięcie (por. wyroki TK z: 30 października 2012 r., sygn. SK 20/11, OTK ZU nr 9/A/2012, poz. 110; 22 października 2013 r., sygn. SK 14/13, OTK ZU nr 7/A/2013, poz. 100 oraz 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15, OTK ZU A/2018, poz. 35 – potwierdzające legitymację skargową pełnomocnika z urzędu w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym; zob. także uchwały SN z 20 maja 2011 r., sygn. akt III CZP 14/11, OSNC nr 1/2012, poz. 2 oraz 25 czerwca 2009 r., sygn. akt III CZP 36/09, OSNC nr 2/2010, poz. 24 – potwierdzające wyłączną legitymację skargową pełnomocnika z urzędu do zaskarżania postanowienia sądu pierwszej instancji w sprawie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu).

W tym stanie rzeczy wniesienie skargi konstytucyjnej stało się dopuszczalne i konieczne.

Określenie kwestionowanego przepisu aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją

W ocenie skarżącej przedmiotem badania konstytucyjności powinien być § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę

prawnego z urzędu, który to przepis stanowi podstawę do stosowania dalszych przepisów rozporządzenia, określonych w rozdziałach 2-4, które pozwalają przyznawać pełnomocnikom z urzędu kwoty w wysokości niższej niż określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości, dotyczącym opłat za czynności radców prawnych, które stanowi wyznacznik do określania stawek minimalnych za sprawy prowadzone przez pełnomocników z wyboru. W istocie to właśnie przepis, stwierdzenia niekonstytucyjności którego domaga się skarżąca był przyczyną oddalenia żądania skarżącej w przedmiocie przyznania kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w wysokości równej stawce minimalnej należnej pełnomocnikom z wyboru.

Niekonstytucyjność rozwiązania przyjętego przez prawodawcę w § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu wynika z tej okoliczności, że jego obecne brzmienie i dokonywana na jego podstawie wykładnia literalna nakazują uznać, że przewidziano w nim wysokość opłaty należnej pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu w wysokości określonej w rozdziałach 2-4 wskazanego rozporządzenia, tj. w wysokości niższej od stawki minimalnej określonej w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tj. Dz.U. z 2018 r., poz. 265), zatem w wysokości niższej niż taka, która byłaby należna pełnomocnikowi gdyby prowadził sprawę jako pełnomocnik z wyboru. Takie rozwiązanie ogranicza prawo do równego traktowania przez władze publiczne osób znajdujących się w tej samej sytuacji oraz zasadę równorzędności stron, powodując, iż wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu w tej samej sprawie jest z mocy prawa obniżone względem minimalnego wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru, mimo że w sprawie nie zachodzą czynniki umożliwiające podwyższenie stawki dla pełnomocnika z urzędu do wysokości stawki maksymalnej. Z tych przyczyn nie jest zapewniona dostateczna ochrona praw majątkowych radców prawnych, będących pełnomocnikami z urzędu w zakresie uzyskiwanego wynagrodzenia.

W tym miejscu przypomnieć należy, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 23 kwietnia 2020 r., wydanym w sprawie SK 66/19 obalił domniemanie konstytucyjności § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1801), uznając jego niezgodność z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Analiza treści tamtego przepisu oraz treści przepisu poddawanego kontroli w niniejszej skardze pozwala uznać, że kształtują one sytuację prawną pełnomocników z urzędu w podobnie dyskryminujący sposób. Zakwestionowany wówczas przepis, w jego ówczesnym brzmieniu, przewidywał, że opłatę składającą się na koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez

Skarb Państwa ustala się w wysokości co najmniej ½ opłaty maksymalnej określonej w rozdziałach 2-4, przy czym nie może ona przekraczać wartości przedmiotu sprawy. Jednocześnie w § 4 ust. 2 wskazano, że do dyskrecjonalnej władzy sądu należy możliwość ustalenia opłaty w wyższej wysokości, jednak nieprzekraczającej opłaty maksymalnej. Wysokość opłaty maksymalnej w rozporządzeniu o stawkach pełnomocników z urzędu z 2015 r. była równa wysokości stawki minimalnej z rozporządzenia z tej samej daty w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Oznaczało to, że opłata należna pełnomocnikowi z urzędu jako jego wynagrodzenie mogła być w stosunku do spraw wszczętych w danej instancji między 1 stycznia a 2 listopada 2016 r. ustalona zgodnie z rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości w wysokości 50% stawki przyjętej jako maksymalna dla pełnomocnika z urzędu (i stanowiącej jednocześnie 50% stawki minimalnej przewidzianej dla ten sam rodzaj spraw dla pełnomocnika z wyboru). Takie uregulowanie zakwestionował Trybunał Konstytucyjny, argumentując m.in., że różnicowanie w akcie podstawowym wynagrodzenia pełnomocnika w oparciu o to czy działał jako pełnomocnik z wyboru, czy z urzędu w sposób niedopuszczalny ingeruje w prawo osób wykonujących zawód profesjonalnego pełnomocnika do uzyskania wynagrodzenia za wykonaną pracę.

Jeszcze przed rozpatrzeniem sprawy SK 66/19 przez Trybunał Konstytucyjny, zatem nie w trybie wykonania jego orzeczenia, w dniu 3 października 2016 r. wydane zostały przez kolejnego Ministra Sprawiedliwości dwa rozporządzenia kształtujące sytuację radców prawnych:

1. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. poz. 1715)
2. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz. 1667).

Minister Sprawiedliwości rzeczywiście zmienił wówczas treść § 4 ust. 1, jednak nowa treść przepisu (zatem ta badana w sprawie inicjowanej niniejszą skargą) w swoim praktycznym wymiarze niewiele różni się od treści przepisu będącego przedmiotem badania Trybunału Konstytucyjnego w sprawie SK 66/19. Od listopada 2016 r. opłatę składającą się na koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa określa się co prawda już nie w wysokości ½ opłaty maksymalnej określonej w rozdziałach 2-4 rozporządzenia (jak było poprzednio), ale w wysokości określonej w rozdziałach 2-4, zaś zgodnie z § 4 ust. 2 Sąd nadal ma prawo podwyższyć wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu do wysokości 150% opłat określonych w rozdziałach 2-4 rozporządzenia. **Zauważyć jednak należy, że opłata określona w rozdziałach 2-4 rozporządzenia z 3 października 2016 r., odmiennie niż w rozporządzeniach z 22 października 2015 r., została określona w wysokości niższej niż stawka minimalna określona dla pełnomocnika z wyboru, zatem skutek w postaci**

ustalenia wysokości opłaty dla pełnomocnika z urzędu w wysokości poniżej stawki minimalnej pełnomocnika z wyboru został zachowany. Tak jak w rozporządzeniu dotyczącym stawek dla pełnomocnika z urzędu z 2015 r. opłata z rozdziałów 2-4 była opłatą maksymalną, tak w rozporządzeniu dotyczącym stawek dla pełnomocnika z urzędu z 2016 r. opłatą maksymalną jest opłata określona jako 150% opłat z rozdziałów 2-4. Niemniej jednak, mimo że w rozporządzeniach z 2015 r. opłata maksymalna była równa stawce minimalnej za czynności radców prawnych z wyboru, tak w rozporządzeniach z 2016 r. opłata przewidziana w rozdziałach 2-4 rozporządzenia dotyczącego stawek pełnomocników z urzędu stanowi z reguły 2/3 stawki minimalnej. Nadal zatem jest ona ustalona w wysokości niższej niż stawka minimalna przysługująca pełnomocnikowi z wyboru a właśnie taki mechanizm ustalania opłaty należnej pełnomocnikowi z urzędu, który dyskryminuje go względem pełnomocnika z wyboru Trybunał uznał za niespełniający wzorca konstytucyjnego.

Wskazanie konstytucyjnych wolności lub praw skarżącej, które zostały naruszone wraz z uzasadnieniem zarzutu niezgodności i określeniem sposobu naruszenia.

Skarżąca jest radcą prawnym i w ramach wykonywanego zawodu świadczyła pomoc prawną z urzędu. Ponieważ w sprawie nie zaistniały przesłanki obiektywne pozwalające (nakazujące) zwolnić się przez skarżącą ze świadczenia pomocy prawnej na rzecz pozwanego, skarżąca udzieliła pomocy prawnej pozwanemu z urzędu. Z uwagi na wykonywanie przez skarżącą obowiązków jako pełnomocnik z urzędu otrzymała ona wynagrodzenie za świadczoną pracę w wysokości brutto złote (złotych netto), mimo że gdyby tożsame obowiązki wykonywała jako pełnomocnik z wyboru, stawka minimalna którą powinna pobrać od klienta wynosiłaby 3600 złotych (na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych) i taka też byłaby minimalna kwota, którą Sąd powinien byłby zasądzić od strony przegrywającej proces tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, stosując ogólne zasady ponoszenia kosztów postępowania cywilnego, określone w art. 98 ustawy Kodeks postępowania cywilnego. Wobec powyższego, aktualna regulacja ma charakter dyskryminujący skarżącą jako pełnomocnika z urzędu, naruszając jej prawo do równego traktowania przez władze publiczne, prawo do ochrony prawa majątkowego w postaci prawa do otrzymania równego wynagrodzenia w sytuacji, gdy wykonuje tożsame obowiązki jako pełnomocnik z urzędu i jako pełnomocnik z wyboru. Przepisy rozporządzenia w obecnym kształcie nie pozwalają na zapewnienie właściwej ochrony praw majątkowych skarżącej, prowadząc do utraty przez nią części wynagrodzenia wskutek zastosowanej przez prawodawcę podustawowego regulacji, która wykracza poza cel rozporządzenia i stanowi ograniczenie jej praw w akcie rangi niższej niż ustawa (naruszenie zasady legalności i celowości ograniczenia praw jednostki).

W ocenie skarżącej jako wzorzec konstytucyjności zaskarżonego przepisu przyjąć należy art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W tym miejscu zasadnym jest przeprowadzenie analizy poszczególnych przepisów Konstytucji, pod kątem naruszenia uregulowanych w nich praw.

Artykuł 64 ust. 2 Konstytucji wskazuje, że własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej. Z tego przepisu wynika, że ochronie poddane są wszystkie prawa majątkowe. Jak wskazuje się w orzecznictwie Trybunału, norma wynikająca z art. 64 ust. 2 doprecyzowuje zasadę równości wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji. Istotą tej zasady jest zakaz różnicowania ochrony praw majątkowych ze względu na charakter podmiotu danego prawa (zob. wyroki TK z: 25 lutego 1999 r., sygn. K 23/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 25; 28 października 2003 r., sygn. P 3/03, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 82 oraz 24 lutego 2009 r., sygn. SK 34/07, OTK ZU nr 2/A/2009, poz. 10). Kwestia wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi z urzędu za prowadzoną przez niego sprawę jest sprawą dotyczącą prawa majątkowego o określonej przez ustawodawcę treści. Ustawodawca określił zakres podmiotowy prawa do wynagrodzenia radców prawnych w art. 22(3) oraz art. 22(5) ustawy o radcach prawnych, wskazując przy okazji wytyczne dla prawodawcy podustawowego do wydania rozporządzeń. W ocenie skarżącej Minister Sprawiedliwości, mimo braku ku temu odpowiedniego upoważnienia, dokonał zróżnicowania stawek wynagrodzenia według kryterium podmiotowego, inaczej traktując radców prawnych świadczących pomoc prawną z urzędu oraz radców prawnych świadczących pomoc prawną jako pełnomocnicy z wyboru, mimo że charakter obowiązków w obu sytuacjach nie daje żadnych podstaw do tego, aby taka ingerencja była uzasadniona. Zdaniem skarżącej, z art. 32 ust. 1 Konstytucji wynika, że wynagrodzenie pełnomocników procesowych występujących w tej samej sprawie powinno być równe i nie może zostać określone inaczej w zależności od tego czy pełnomocnik reprezentuje stronę jako pełnomocnik z wyboru, czy pełnomocnik z urzędu. Ponieważ zaskarżony przepis rozporządzenia zaprzecza powyższym zasadom, należy uznać, że regulacja narusza określone w art. 64 ust. 2 i art. 32 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji prawo do równej ochrony dla wszystkich prawa majątkowego w postaci prawa do wynagrodzenia za usługi świadczone przez radcę prawnego działającego na zlecenie sądu ustanawiającego go pełnomocnikiem z urzędu dla strony postępowania względem radcy prawnego występującego w sprawie na zlecenie strony oraz prawo do równego traktowania przez władze publiczne takich pełnomocników w powyższym kontekście (por. wyrok TK z dnia 16 czerwca 2008 r. w sprawie P 37/07).

Naruszenie przez zaskarżoną normę prawną art. 31 ust. 3 Konstytucji polega na braku spełnienia warunku legalności ograniczenia prawa w postaci dostępu do równego wynagrodzenia,

opisanego wyżej i wynikającego z art. 64 ust. 2 i art. 32 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji, poprzez ograniczenie praw w rozporządzeniu a nie w ustawie, a nadto przy braku realizacji celów uznawanych przez ustrojodawcę jako niezbędne do umożliwienia ograniczenia praw i wolności konstytucyjnych. Z tych przyczyn naruszenie art. 31 ust. 3 Konstytucji należało wskazać związkowo.

W przedmiocie kontroli zgodności zaskarżonego przepisu z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji należy wskazać, że co prawda przepis ten umiejscowiony jest w rozdziale III Konstytucji, jednak okoliczności sprawy przemawiają za dopuszczalnością oceny zgodności regulacji z tym przepisem. Wskazać przy tym należy chociażby na sprawę SK 66/19, gdzie Trybunał dokonał oceny zaskarżonej regulacji właśnie z art. 92 ust. 1 (por. wyrok z dnia 23 kwietnia 2020 r. i przytoczone w akapicie 59 orzeczenia). Podkreślić należy, że w ocenie skarżącej § 4 ust. 1 rozporządzenia nie spełnia celu jaki ustawodawca nadał rozporządzeniu, tj. zwrotu kosztów zastępstw procesowych pełnomocnikom ustanawianym z wyboru, jak i z urzędu na równych zasadach. Ponownie należy zwrócić uwagę, że, wydając rozporządzenie, Minister Sprawiedliwości dokonał zróżnicowania stawek wynagrodzenia pełnomocników z urzędu i z wyboru, mimo że charakter obowiązków w obu sytuacjach nie daje żadnych podstaw do tego, aby taka ingerencja była uzasadniona, wypaczając cel rozporządzenia polegający na ustanowieniu jednoznacznych i równych wynagrodzeń dla wszystkich osób świadczących tożsamą lub podobną pracę. Ponadto, regulacja narusza związkowo art. 31 ust. 3 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji, bowiem w efekcie wprowadzenia rozporządzenia o zaskarżonej treści doszło do ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności w rozporządzeniu a nie w ustawie i to mimo że nie zachodzą okoliczności, które mogłyby zostać uznane za konieczne w demokratycznym państwie prawa dla bezpieczeństwa lub porządku publicznego Państwa.

Polski ustrojodawca wprowadził do naszego systemu prawnego zasadę podziału władzy, zgodnie z którą prawo co do zasady stanowione jest przez organy ustawodawcze i jedynie wyjątkowo władza ustawodawcza może dokonać przeniesienia swoich kompetencji do stanowienia prawa na władzę wykonawczą, czyniąc to zawsze poprzez ustanowienie tzw. upoważnienia ustawowego. Powyższe prowadzi do konieczności postawienia tezy, iż w systemie prawa powszechnie obowiązującego nie ma miejsca dla regulacji wydanych w randze poniżej ustawy, które w ustawie nie znajdują swego bezpośredniego oparcia i które nie służą jej wykonaniu, stosownie do modelu określonego w art. 92 ust. 1 (por. wyrok TK z 23 kwietnia 2020 r., SK 66/19). Jednocześnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji wynika dodatkowa norma doprecyzowująca treść art. 92 ust. 1 Konstytucji, która nie może być pomijana w sytuacji ograniczania praw i wolności jednostki określonych w Konstytucji. Za wyrokiem TK z 28 czerwca 2018 r. (SK 4/17) wskazać należy, że „[w] takim wypadku zakres materii pozostawianych do unormowania w rozporządzeniu musi być węższy

niż zakres materii ogólnie dozwolony na tle art. 92 ust. 1 Konstytucji. Artykuł 31 ust. 3 Konstytucji silniej jeszcze akcentuje konieczność szerszego unormowania rangi ustawowej i zawęża pole regulacyjne pozostające dla rozporządzenia”.

W ocenie skarżącej w żadnym wypadku nie można przyjmować, że celem ustawy o radcach prawnych jest ustanowienie regulacji dyskryminacyjnej osób wykonujących zawód w zależności od tego na czyje zlecenie działają, tymczasem przyjęte przez Ministra Sprawiedliwości rozwiązanie, podobnie jak w przypadku rozporządzenia będącego przedmiotem badania konstytucyjności w sprawie SK 66/19, mimo milczenia ustawodawcy w tym przedmiocie, pogarsza sytuację radców prawnych świadczących pomoc prawną z urzędu.

W kontekście art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 zdanie drugie oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji swoboda prawodawcy do wyboru metody ustalania stawki minimalnej wynagrodzenia dla pełnomocnika nie uzasadnia arbitralnego kształtowania treści i granic poszczególnych praw majątkowych, spełniających identyczne funkcje i chroniących podobne interesy. Za L. Garlickim wskazać należy, że art. 64 ust. 2 Konstytucji trzeba traktować jako jedno ze szczegółowych odniesień ogólnej zasady równości przewidzianej w art. 32 ust. 1 Konstytucji do poszczególnych dziedzin życia społecznego (zob. L. Garlicki, komentarz do art. 64 Konstytucji, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, Warszawa 1999-2007, s. 15-16). Z tego względu art. 64 ust. 2 Konstytucji powinien być interpretowany i stosowany w bliskim związku z art. 32 Konstytucji, ponieważ zapewnienie równej dla wszystkich ochrony prawnej jest elementem równego traktowania przez władze publiczne (zob. L. Garlicki, *op.cit.*, s. 16). Z zasady równości wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Dopełnieniem tejże jest zakaz dyskryminacji, z jakiegokolwiek przyczyny, w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym (art. 32 ust. 2 Konstytucji).

Podkreślić należy, że podstawowe obowiązki zawodowe radców prawnych i adwokatów w zależności od tego czy świadczą pomoc prawną z wyboru czy z urzędu są takie same. Co do zasady pomoc prawna wykonywana jest w warunkach wolnorynkowych, przy czym ustawodawca określa minimalne świadczenie jakie radca prawny powinien uzyskać za wykonaną pracę, które stanowi podstawę do ustalenia kwoty zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (zastępstwa prawnego). Analiza przepisów rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości nakazuje jednak przyjąć, że w sytuacji w której radca prawny zostaje przymuszony przez władzę publiczną do świadczenia pomocy prawnej na rzecz określonej osoby, wykonując obowiązki pełnomocnika z urzędu nie tylko nie może ustalić wynagrodzenia samodzielnie, ale jednocześnie zmuszony jest przyjąć za wykonaną pracę wynagrodzenie narzucone mu przez prawodawcę, które jednocześnie w swoim podstawowym wymiarze jest niższe od minimalnej stawki, które Państwo pozwala mu co do zasady pobrać od Klienta z wyboru. Trudno jest skarżącej zrozumieć argumenty

przemawiające za takim uregulowaniem przez Ministra Sprawiedliwości stawek opłat za czynności radców prawnych, że punktem wyjścia dla określenia wynagrodzenia radcy prawnego w sprawie prowadzonej z wyboru jest stawka minimalna i tylko w wyjątkowych (szczególnie uzasadnionych) przypadkach organy władzy publicznej pozwalają ustalić radcy prawnemu wysokość swojego honorarium w wysokości niższej niż ta stawka minimalna (por. § 18 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych), ale już gdy „Klientem” radcy prawnego jest Skarb Państwa (który finansuje pomoc prawną świadczoną z urzędu i w tym znaczeniu jest nabywcą usługi świadczenia pomocy prawnej) to ten sam organ władzy publicznej odwraca sytuację i tylko w wyjątkowych przypadkach pozwala Sądowi przyznać temu samemu radcy prawnemu, za taką samą pracę, wynagrodzenie w stawce minimalnej opłat za czynności radców prawnych, co do zasady ustalając to wynagrodzenie poniżej stawki minimalnej należnej pełnomocnikowi z wyboru. Prowadzi to do postawienia radcy prawnego działającego z urzędu w gorszej sytuacji niż gdyby świadczył pomoc prawną z wyboru. Tymczasem, jak zauważył w swoim orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny (SK 66/19), pełnomocnik ustanowiony z urzędu nie może odmówić prowadzenia sprawy z uwagi na fakt, że uzyskane wynagrodzenie będzie niższe od stawki minimalnej pełnomocnika z wyboru, podczas gdy jako pełnomocnik z wyboru może nie tylko odmówić prowadzenia sprawy, ale również indywidualnie ustalić stawkę honorarium, przy czym ustalenie jej poniżej stawki minimalnej wymaga uzasadnienia tego szczególnymi okolicznościami i musi wynikać z autonomicznej decyzji pełnomocnika, który świadomie rezygnuje z uzyskania wynagrodzenia w wysokości mu przysługującej i informuje o tym fakcie sąd, który orzeka o ewentualnym zwrocie kosztów zastępstwa procesowego w tej niższej wysokości.

Aktualna jest zatem teza, wynikająca z orzecznictwa Trybunału, że „analiza statusu adwokatów (a zatem i radców prawnych – przyp. własny) i ich roli w postępowaniu, w którym występują jako podmioty powołane i zobowiązane do zastępstwa prawnego, prowadzi do uznania, że różnicowanie ich wynagrodzenia (tj. obniżenie pełnomocnikom z urzędu o połowę wynagrodzenia, które otrzymaliby, gdyby występowali w sprawie jako pełnomocnicy z wyboru) nie ma konstytucyjnego uzasadnienia. Odstępstwo od zasady równości, w tym również równej ochrony praw majątkowych, jest więc niedopuszczalne”.

Z uwagi na powyższe, wniesiona skarga jest uzasadniona.

W przypadku ewentualnego podzielenia argumentacji skargi i stwierdzenia niekonstytucyjności zaskarżonej regulacji, Trybunał powinien określić skutki orzeczenia, wskazując czy zrównanie stawki minimalnej należnej pełnomocnikowi z urzędu ze stawkami minimalnymi pełnomocników z wyboru dotyczy wynagrodzenia w kwocie netto czy brutto, zatem czy opłata przyznawana pełnomocnikowi z urzędu, zrównana ze stawką minimalną pełnomocnika z wyboru powinna

zostać dodatkowo powiększona o podatek od towarów i usług na podstawie § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 68) czy też tak zrównana opłata zawiera już w sobie wartość podatku VAT.

Załączniki:

1. pełnomocnictwo szczególne;
2. opłata skarbową od pełnomocnictwa;
3. odpis wyroku Sądu Rejonowego w T z dnia lutego 2021 r. w sprawie wraz z uzasadnieniem co do punktu 5;
4. zażalenie skarżącej z dnia marca 2021 r. na punkt 5 wyroku Sądu Rejonowego w T ;
5. odpis postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2021 r. w sprawie I wraz z uzasadnieniem;
6. koperta zawierająca odpis postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2021 r. (postanowienie bez uzasadnienia);
7. wydruk śledzenia przesyłki dla przesyłki pocztowej numer
8. koperta zawierająca odpis postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2021 r. z uzasadnieniem;
9. wydruk śledzenia przesyłki dla przesyłki pocztowej numer
10. cztery odpisy skargi konstytucyjnej i załączników.

~~RADCA PRAWNY~~

A B

~~RADCA PRAWNY~~

A B